

IZVEŠTAJ TIMA ZA SOCIJALNU REVIZIJU U ĐAKOVICI

MONITORISANI PROJEKTI

"Proširenje puta „Pali borci“ - Zapadni ulaz u grad"
"Ponovni tender - Izgradnja javnih prostora u centru grada"

Ovaj izveštaj je pripremljen od strane projekta DEMOS, koji sprovodi Helvetas Swiss Intercooperation Kosovo.

Odricanje odgovornosti: Nalazi i zaključci izraženi u ovom izveštaju ne odražavaju nužno stavove Evropske Unije, Švajcarske i Švedske.

IZVEŠTAJ TIMA ZA SOCIJALNU REVIZIJU U ĐAKOVICI

MONITORISANI PROJEKTI

“Proširenje puta „Pali borci” - Zapadni ulaz u grad”
“Ponovni tender - Izgradnja javnih prostora u centru grada”

Decembar 2024

DEMOS Decentralisation and Municipal Support

Projekat za decentralizaciju i pružanje podrške opštinama (DEMOS) podržava 38 opština Republike Kosova u postizanju demokratske lokalne samouprave i boljeg opštinskog upravljanja. Projekat DEMOS takođe podržava Vladu Kosova u razvoju politika koje su povoljnije za finansiranje zasnovano na pravilima važećim za opštine.

Projekat sufinansiraju Evropska Unija na Kosovu, švajcarska vlada i švedska vlada, a sprovodi ga Helvetas Swiss Intercooperation Kosovo.

DEMOS-a pruža podršku opštinama Kosova u okviru Grantova za opštinski učinak, kao jedan od alata koji garantuje podršku za opštine sa dobrim rezultatima.

Poseban fokus projekta je i podrška centralnoj vladi, gde je DEMOS fokusiran na pružanje pomoći u izgradnji politika za povoljniji okvir za decentralizovano upravljanje.

Prema prvoj komponenti projekta, DEMOS III ima za cilj šire javno razmatranje podataka o opštinskom učinku i pokretanje socijalnih revizija za praćenje uticaja projekata Granta za opštinski učinak (GOU) na građane.

Projekat DEMOS-a je podržao i izgradnju i razvoj aktivnosti koje uključuju građane u donošenje odluka, uključujući timove Socijalne revizije koji su pratili sprovođenje projekata koji su finansirani putem Granta za opštinski učinak.

BIRN Kosovo je nezavisna, nevladina organizacija čiji su ciljevi informisanje građana i doprinos procesu demokratske tranzicije u zemlji, promovisanju odgovornosti, vladavini prava i reformama politika. BIRN Kosovo posebno teži da bude nadzorni organ javnih institucija, prateći rad Vladinih i javnih institucija. Pored toga, kroz proizvodnju kvalitetnih i nepristrasnih televizijskih debata i obučavanja mladih u veštinama argumentacije i debatovanja, BIRN teži ka promovisanju i podsticanju kulture debate na Kosovu. Vizija BIRN-a

je da obezbedi svoju poziciju kao glavna organizacija istraživačkog novinarstva na Kosovu, adresirajući potrebu za objektivnim, kvalitetnim i održivim izveštavanjem o mnogim izazovima zemlje. BIRN Kosovo, u partnerstvu sa Demokratijom Plus, angažovan je od strane DEMOS-a za olakšavanje/izvođenje socijalnih revizija u 11 izabranih projekata u šest opština: Đakovica, Peć, Klina, Mališevo, Lipljane i Obilić.

Demokratija Plus (D+) je nezavisna i neprofitna organizacija osnovana u martu 2016. godine. D+ je posvećena stvaranju demokratskog društva kroz povećanje učešća građana u političkim procesima, povećanje odgovornosti i uticaja na procese donošenja odluka. D+ teži integraciji informativne tehnologije u sve svoje aktivnosti, kako bi podstakla korišćenje interneta, koji ima važnu ulogu u demokratizaciji društva. D+ ima za cilj da doprinese stvaranju

dobrih praksi za dobro upravljanje od strane javnih institucija na centralnom i lokalnom nivou, jačanju vladavine prava, unapređenju političkih stranaka, kao i podršci slobodnim i pravednim izbornim procesima. D+ preduzima inicijative koje imaju za cilj približavanje donosilaca odluka građanima kroz istraživanje politika, olakšavanje dijaloga ili komunikacije i javnog obrazovanja.

SADRŽAJA

4	DEMOS i obim projekta
7	Izvršni pregled
8	Opšti nalazi iz oba projekta
9	Specifični nalazi u projektu “Proširenje puta Palih boraca - Zapadni ulaz u grad”
9	Specifični nalazi u projektu “Ponovni tender - Izgradnja javnih prostora u centru grada”
10	Okruženje u kojem se sprovodi socijalne revizije
11	Poglavlje I - Zajednički nalazi iz oba projekta
11	Nalazi iz procesa konsultacija sa građanima
11	Projekti kao zahtevi zajednice
11	Nalazi u vezi sa transparentnosti projekata
11	Nalazi u vezi sa nabavkama
12	Poglavlje II - Specifični nalazi za projekat “Put Palih boraca”
12	Nedostatak projektovanja pristupa za osobe sa ograničenim sposobnostima
12	Nedostatak stajališta za autobuse i biciklističke staze
13	Prepreke u kretanju
13	Veliki broj klupa i kanti za otpatke na jednoj lokaciji
14	Skraćeni rok za dostavljanje ponuda
15	Ublažavanje kriterijuma za tenderisanje
15	Ugovor za dodatne radove
16	Problemi s uklanjanjem električnih stubova
16	Nedostaci pri realizaciji radova
17	Loš kvalitet radova, pukotine oko šahtova
17	Kvalitet ukrasnih stabala
18	Poglavlje III - Specifični nalazi za projekat “Izgradnja javnih površina u centru grada”
18	Neodgovarajuć parking za osobe sa ograničenim sposobnostima
18	Traka za orijentaciju za slepe osobe nije u skladu sa standardima
19	Neispravnost zvučnih signala za slepe osobe
20	Ublažavanje kriterijuma za tenderisanje
21	Kvalitet cigli
21	Dekoratивно drveće prekriva saobraćajni znak
22	Zaključci / preporuke
24	Metodologija
25	Ko je osnovao grupu za socijalnu reviziju?
25	Kako su prikupljeni podaci?
25	Validacija podataka
25	Sastav tima
26	Aktivnosti grupe za socijalnu reviziju
27	Tim za socijalnu reviziju u Đakovici
28	Pismo gradonačelnika Đakovice
29	Pismo tima za socijalnu reviziju u Opštini Đakovica

IZVRŠNI PREGLED

Tim aktivista civilnog društva, uz podršku programa obuka projekta DEMOS, započeo je pilotiranje inicijative građanskog angažmana u nadgledanju sprovođenja javnih projekata. Građanske grupe su imenovane kao “Timovi za socijalnu reviziju”.

Kao novi koncept na Kosovu, socijalna revizija je počela da se implementira od strane DEMOS-a i organizacija civilnog društva 2022. godine, a nastavljena je 2023. i 2024. godine. Uz podršku DEMOS-a, formirano je 20 timova za socijalnu reviziju sa oko 300 aktivnih građana uključenih u ove procese. Obučeni članovi timova za socijalnu reviziju postali su aktivisti i dali su više od 100 konkretnih preporuka za poboljšanje lokalne samouprave, sa ciljem unapređenja komunalnog učinka.

Tokom 2024. godine, BIRN i D+ uz podršku DEMOS-a pomogli su u formiranju 11 timova za socijalnu reviziju u šest opština: Đakovica, Peć, Klina, Mališevo, Lipljane i Obilić.

Program je dobio podršku od strane lokalnih vlasti. Šest gradonačelnika potpisalo je memorandume o razumevanju sa organizacijama, kako bi

se olakšao proces socijalne revizije. Opština Đakovica je među opštinama koje su dobile sredstva iz Granta za opštinski učinak koja su joj dodeljena 2023. godine.

U julu je BIRN u skladu sa metodologijom koju je razvio DEMOS započeo istraživanje kako bi identifikovao aktivne građane ove opštine koji će biti uključeni u proces socijalne revizije. Nakon konsultacija sa zajednicom, interesnim grupama i civilnim društvom, BIRN je, u dogovoru sa projektom DEMOS, izabrao 20 građana koji će postati članovi tima za socijalnu reviziju.

Nakon odabira, zainteresovani građani su pozvani da pohađaju obuku održanu od strane BIRN-a, tokom koje su obučeni o realizaciji procesa socijalne revizije, proverili dokumenata, održavanju intervjua i primeni metodologije socijalne revizije.

U skladu sa metodologijom razvijenom od strane DEMOS-a i prilagođenom od strane BIRN-a, tim građana iz Đakovice formirao je tim za “Socijalnu reviziju”. Dodeljeni su im zadaci da analiziraju i nadgledaju dva projekta: **“Proširenje puta Palih boraca - Zapadni ulaz u grad” i “Ponovni tender - Izgradnja javnih prostora u centru grada”**. Vrednost oba projekta je preko 2,1 miliona evra.

Timovi su radili odvojeno u nadgledanju projekata i nakon završetka sproveli zajedničke konsultacije kako bi identifikovali zajedničke i specifične nalaze u oba monitorisana projekta.

OPŠTI NALAZI IZ OBA PROJEKTA

- Opština Đakovica je ispoštovala standarde Administrativnog uputstva MALS-a za otvorenu administraciju u opštinama u prikupljanju i obradi zahteva građana tokom rasprava o budžetu.
- Opština nije održala javnu raspravu i nije predstavila građanima izvršne projekte koji su finansirani putem Granta za opštinski učinak.
- Da bi ubrzala postupak tenderisanja, opština Đakovica je skratila rokove za dostavljanje aplikacija za tender.
- U oba postupka nabavke podneti su zahtevi za reviziju, odnosno žalbe. Opština je pravilno postupila kada je odlučila da odobri zahtev za reviziju, izbegavajući eventualnu žalbu pred TRN-om i odlaganje tendera.
- U oba postupka nabavke, opština Đakovica je promenila početne kriterijume objavljene u obaveštenju za dodelu ugovora, ublažavajući neke od kriterijuma.
- U oba projekta je bilo kašnjenja u realizaciji radova i zatraženo je produženje rokova za završetak radova.
- Tim je u oba projekta primetio da radovi nisu izvedeni kako je predviđeno projektom.
- Ugovori projekata su dostupni na sajtu e-nabavke, međutim ostali dokumenti vezani za ugovor nisu dostupni, uključujući: račune, izvršene i plaćene radove, izmene ugovora i obrazloženje promena pozicija.

SPECIFIČNI NALAZI U PROJEKTU

“Proširenje puta Palih boraca - Zapadni ulaz u grad”

Projektovani plan je bio manjkav i u nekim slučajevima nisu uzeti u obzir standardi koji omogućavaju pristup za osobe sa ograničenim sposobnostima.

U projektu nije bio predviđen pristup za osobe sa ograničenim sposobnostima, budući da nije postavljena traka za kretanje slepih osoba.

Nije projektovano stajalište za autobuse i nije predviđena biciklistička staza.

Tim je utvrdio da investicije u trotoar uz ovu ulicu ometaju normalno kretanje građana, posebno osoba u invalidskim kolicima i roditelja sa decom u kolicima, jer su u nekim zonama kreirani uski prolazi zbog postavljanja klupa, električnih stubova i drveća na istom mestu.

Klupe i kante za otpatke nisu postavljene kako je predviđeno u projektu duž celog segmenta, već su premeštene na drugu lokaciju te su postale prepreke za slobodno kretanje u nekim slučajevima.

Zbog nepravilnog planiranja, došlo je do dodatnih radova.

Loš kvalitet radova u implementaciji ugovora.

SPECIFIČNI NALAZI U PROJEKTU

“Ponovni tender - Izgradnja javnih prostora u centru grada”

Tokom planiranja, Opština je odlučila da kupi veliki broj klupa za parkove koje su bila nepotrebna za ovaj projekat. Suvišne klupe, nakon što su postavljene u zoni gde se vrši investicija, biće uklonjene jer su nepotrebne.

Opština je skratila rok za prijem aplikacija za tender.

Tim je utvrdio da je nepravilno planiranje rezultiralo dodatnim radovima.

Tim je utvrdio da traka za slepe osobe nije projektovana prema standardima jer je previše uska i imala je prepreke koje mogu predstavljati opasnost za slepe osobe.

Traka je postavljena preblizu bočne strane zida, što predstavlja problem za slepe.

Preporukom tima za socijalnu reviziju, opština Đakovica je rešila neke od problema proširujući traku na 40 cm i uklanjajući prepreke.

Tim je utvrdio da akustična signalizacija u nekim slučajevima ne funkcioniše.

Ko osniva tim za socijalnu reviziju?

Timovi za socijalnu reviziju su nezavisni od institucija i mogu biti formirani od strane predstavnika zajednice, ali i drugih grupa. Timovi funkcionišu nezavisno od vlasti i za njihovo osnivanje nije potrebna saglasnost javnih institucija.

OKRUŽENJE U KOJEM SE SPROVODI SOCIJALNE REVIZIJE

Opština Đakovica je sedma po veličini u Republici Kosovo. Na osnovu preliminarne podataka iz popisa stanovništva ove godine, REKOS2024 iz Agencije za statistiku Kosova (AS), pokazuje da opština Đakovica ima 78.824 stanovnika¹. Stanovništvo Đakovice je smanjeno za 15.732 stanovnika u poređenju sa popisom stanovništva iz 2011. godine, kada je u njoj živelo 94.556 stanovnika.

Budžet opštine Đakovica za 2024. godinu iznosi 37.483.964 evra². Od ukupnog budžeta, 12.642.608 evra je izdvojeno za kapitalne investicije, što čini 33,73% budžeta.

Zatim, opština Đakovica se prema Grantu za opštinski učinak iz 2023. godine nalazi među šest opština dobitnica. Đakovica je dobila 1.630.000 evra, (736 hiljada od MALS-a i 898 hiljada od DEMOS-a). Ta sredstva su opredeljena za poboljšanje infrastrukture³.

Opština je odabrala dva projekta: "Proširenje puta Palih boraca - Zapadni ulaz u grad" i "Ponovni tender - Izgradnja javnih prostora u centru grada" za realizaciju putem Granta za opštinski učinak. Vrednost ugovora za projekat puta "Pali borci" je 1.004.545 evra, dok je vrednost projekta za izradu javnih prostora u centru grada, 1.187.211,72 evra.

Za projekat "Proširenje puta Palih boraca - Zapadni ulaz u grad", Opština je odobrila zahtev za reviziju, čime je sprečeno odlaganje tendera pred Telom za razmatranje nabavki. Za ovaj tender, Opština je potpisala ugovor sa kompanijom "Arfa Group D.O.O." po ukupnoj

ceni ugovora od 1.004.545 evra. Trajanje projekta je 120 radnih dana u periodu od 12 meseci od dana potpisa ugovora.

Prvi poziv za tenderisanje za projekat "Izgradnja javnih prostora u centru grada" otvoren je 17.05.2023, ali je isti poništen nakon dva meseca, 14.07.2023. Nakon ponovnog poziva za tenderisanje, Opština Đakovica je uspela da finalizuje tender potpisivanjem ugovora u vrednosti od 1.187.211,72 evra sa kompanijama "FIDANI L D.O.O., Fidani D.O.O., Fidani Beton D.O.O.". Projekti za ova dva puta su izrađeni od strane privatne kompanije "Al Engineering: D.O.O.", koja je angažovana od strane Opštine Đakovica za izradu projekata. Za upravljanje dvoma ugovorima, Gradonačelnik opštine Đakovica, Ardian Ćini, je putem odluke imenovao Redža Redžu kao menadžera ugovora⁴.

Projekat za regulisanje puta "Palih boraca" se smatra važnim projektom. Ovaj put ne samo da povezuje okolna sela sa Đakovicom, već istovremeno povezuje Kosovo sa Albanijom, pošto taj put vodi do grada Bajram Curi u Albaniji. Projekat za regulaciju prostora unutar grada je takođe ocenjen kao važan, jer se projekat odnosi na centar grada i sa novim ulaganjima stvara više mogućnosti za kretanje, uključujući i kretanje osoba sa invaliditetom. Izgradnja ova dva puta bila je predviđena u razvojnim strategijama ili Srednjoročnom budžetskom okviru [SBO], ali zbog visokih troškova ih nije bilo moguće realizovati sa opštinskim budžetom⁵.

1 Kako se promenio broj stanovnika u najvećim gradovima Kosova u poređenju sa 2011.: <https://kallxo.com/lajm/sindryshoi-numri-i-popullesise-ne-qytetet-me-te-medha-te-kosoves-ne-krahasim-me-vitin-2011>

2 Zakon br. 08/L-260 Zakon o budžetskoj raspodeli budžeta Republike Kosova za 2024. godinu

3 Đakovica je dobila više od 1.6 miliona evra iz Granta za opštinski učinak: <https://kk.rks-gov.net/gjakove/?newsqpt=gjakkova-perfiton-mbi-1-6-milion-euro-nga-granti-i-performaces>

4 Odluka:112/02-15319, datuma: 03.08.2023, link: <https://kk.rks-gov.net/lipjan/wp-content/uploads/sites/2/2023/09/Vendim-nr.15319-per-menaxher-te-kontrates.pdf>

5 Direktor za Infrastrukturu u Đakovici, Škumbin Kastrati.

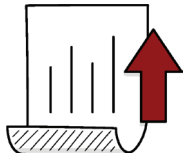
POGLAVLJE I - ZAJEDNIČKI NALAZI IZ OBA PROJEKTA

Analizom dokumenata i terenskim obilaskom oba projekta u Đakovici, tim je utvrdio niz problema koji su se pojavili u fazi pripreme tendera, a posebno u projektovanju, fazi ugovaranja i implementaciji projekta. Tokom implementacije, zabeležena su kašnjenja, problemi sa kvalitetom radova i potreba za dodatnim radovima.

Nalazi iz procesa konsultacija sa građanima

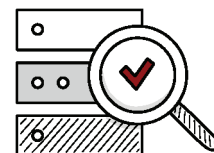

Opština Đakovica ima 78.824 stanovnika i tokom 2024. godine organizovala je sastanke sa građanima za redovne budžetske rasprave. Na osnovu zapisnika sa budžetskih rasprava, utvrđeno je da je opština Đakovica poštovala standarde navedene u Administrativnom uputstvu MALS-a za otvorenu administraciju u opštinama. Zahtevi građana su zabeleženi od strane radne grupe, a za iste su ponuđena konkretna objašnjenja građanima.

Projekti kao zahtevi zajednice

Kontrolom zapisnika sa budžetskih rasprava ustanovljeno je da su oba projekta bila zahtevi zajednice iz 2022. i 2023. godine. Prema diskusijama sa predstavnicima zajednice, koji su bili deo tima za socijalnu reviziju, utvrđeno je da su oba finansirana projekta proizašla iz zahteva građana, jer su oba puta glavne saobraćajnice u Đakovici. Iako su projekti od velikog značaja za građane, tim socijalne revizije je utvrdio da izvršni projekti nisu bili predstavljeni građanima niti interesnim grupama. U nekim opštinama na Kosovu, opštinska administracija je preduzela inicijative u kojima se pre početka radova poziva zajednica na sastanke kako bi bila obaveštena o detaljima projekta i planu za ulaganje. Ova praksa se pokazala korisnom za poboljšanje kvaliteta planiranja projekata.

Nalazi u vezi sa transparentnosti projekata

Tim je utvrdio da su ugovori za projekte dostupni na stranici javne nabavke, e-nabavke. Na stranici su dostupni i neki podaci o sprovođenju ugovora, uključujući vreme plaćanja radova, ime menadžera ugovora itd. Međutim, Opština nije objavila izvršne projekte, niti su objavljeni drugi dokumenti koji se odnose na upravljanje ugovorom, uključujući: fakture, radove koji su izvršeni i plaćeni, promene ugovora i obrazloženje promena pozicija.

Nalazi u vezi sa nabavkama

Tim za socijalnu reviziju je utvrdio da je opština Đakovica promenila kriterijume poziva tokom procesa javne nabavke.

U prvom pozivu za apliciranje na tenderu, kriterijumi su promenjeni tokom procesa žalbi od strane izvođača radova, dok je drugi poziv otkazan da bi ponovo bio objavljen sa novim kriterijumima. Opština Đakovica je ublažila kriterijume koje je prvobitno postavila u prvom obaveštenju o ugovoru. U ponovnom tenderu došlo je do ublažavanja kriterijuma kada je ugovor potpisan. Kriterijumi koji su ublaženi odnosili su se na broj opreme, kao što su bageri, i iskustvo menadžera projekta, koje je smanjeno sa 5 na 3 godine radnog iskustva.

POGLAVLJE II - SPECIFIČNI NALAZI ZA PROJEKAT “PUT PALIH BORACA”

U projektu “Proširenje puta Palih boraca - Zapadni ulaz u grad”, tim za socijalnu reviziju je utvrdio specifične probleme vezane za ovaj projekat.

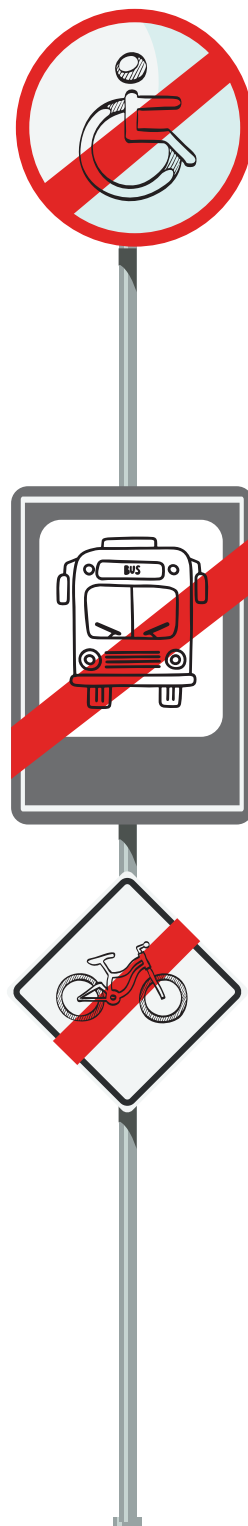
Nedostatak projektovanja pristupa za osobe sa ograničenim sposobnostima

Tim socijalne revizije je ustanovio da put “Palih boraca” nije projektovan u skladu sa standardima koji omogućavaju pristup svim osobama, uključujući osobe sa ograničenim sposobnostima, posebno slepe osobe. Tim je utvrdio da na ovom putu nisu označena posebna parking mesta, rampe za osobe u kolicima, specijalni znakovi za osobe sa ograničenim sposobnostima i trake za orijentaciju za slepe osobe. Nedostatak taktilnih površina opravdan je time da su one postavljene u centru grada, jer je centar grada najposećenije mesto građana Đakovice i šire.

Nedostatak stajališta za autobuse i biciklističke staze

Put “Palih boraca” ima poseban značaj jer ne povezuje samo desetine sela sa Đakovicom, već takođe vodi i do Albanije, tačnije do grada Bajram Curi. Iako je saobraćaj stalno gust, dodatno zbog čestog dolaska autobusa iz različitih sela u Đakovicu, na ovom segmentu puta nije predviđeno stajalište za autobuse. Trenutno autobusi staju na putu, stvarajući gužve i predstavljajući opasnost za putnike i druge učesnike u saobraćaju. Nedostatak stajališta za autobuse na ovom putu, prema zahtevima Direkcije za infrastrukturu, je posledica nedostatka prostora i potrebe za eksproprijacijama. Tim za socijalnu reviziju je, na osnovu sastanaka sa predstavnicima kancelarije za izradu projekata, utvrdio da su stajališta za autobuse predviđena u urbanističkom planu, ali još nisu realizovana.⁶

Tim je takođe utvrdio da na terenu nije izgrađena biciklistička staza. S obzirom na tradiciju Đakovice u korišćenju bicikala, tim je ustanovio da bi ovakvi putevi trebalo da imaju posebnu stazu za bicikliste. Tim je tokom sastanaka sa zvaničnicima opštine Đakovica dobio dva objašnjenja za nedostatak biciklističke staze: da je izvršena rehabilitacija postojeće ulične infrastrukture u okviru urbane linije i da nisu imali mogućnosti za izgradnju biciklističke staze, dok je drugo objašnjenje bilo da je prema urbanističkom planu deo puta - magistralni put koji povezuje Kosovo sa Albanijom, zbog čega biciklistička staza nije mogla biti izgrađena na delu puta jer je deo nacionalne saobraćajnice.

⁶ Razgovor sa menadžerom projekata za projektiranje u Đakovici, Leka Sina, datum 04.11.2024.

Prepreke u kretanju

Tim za socijalnu reviziju je utvrdio da je uređivanje puta "Pali borci" bilo neophodno i da su radovi poboljšali i olakšali kretanje. Međutim, tokom sprovođenja radova uočeni su neki nedostaci. Tim je ustanovio da investicije u trotoar duž puta "Pali borci" onemogućavaju kretanje osoba sa ograničenim sposobnostima koje koriste kolica, kao i roditelja sa decom u kolicima. Uzrok toga je što je prostor između postavljenih klupa i dekorativnih stabala suviše uzak. Uprkos dovoljnoj širini trotoara, način na koji su postavljene klupe, drveće i šahtovi otežavaju kretanje svih osoba na tom putu.

Tim je takođe utvrdio da su sakupljači atmosferskih voda projektovani da budu postavljeni unutar trotoara i da imaju nagib u odnosu na trotoar. Prema mišljenju tima, ovo predstavlja opasnost prilikom kretanja pešaka, posebno osoba sa kolicima i roditelja sa decom u kolicima. U vezi sa ovim pitanjem, zvaničnik za izradu projekata opštine Đakovica izjavio je da je za sakupljače voda u projektu predviđeno postavljanje mreže iznad šahtova kako bi se olakšalo slobodno kretanje svih građana⁷.

Predstavnik nadzorne kompanije "Al Engineering" D.O.O., Valdrin Zenuni, koji je angažovan od strane opštine Đakovica, na sastanku sa timom socijalne revizije održanom

26.09.2024. godine, izjavio je da su sakupljači postavljeni unutar trotoara kako ih vozila ne bi oštetila. "Bolje je da budu malo uglavljeni, nego na površini puta, gde bi stalno stvarali buku"⁸.

⁷ Razgovor sa menadžerom projekata za projektiranje u Đakovici, Leka Sina, datum 04.11.2024.

⁸ Nadzorna kompanija "Al Engineering" D.O.O., Valdrin Zenuni, sa sastanka sa timom socijalne revizije, datum: 26.09.2024. godine

⁹ Sastanak tima za reviziju i direktora za infrastrukturu Škumbina Kastratija, dana 04.10. 2024.godine.

¹⁰ Sastanak tima za socijalnu reviziju sa menadžerom ugovora „Proširenje puta Palih boraca – Zapadni ulaz u grad“ i ugovora „Ponovni tender – Izgradnja javnih prostora u centru grada“, Redžom Redža, datum: 29.08.2024.

Tim je takođe utvrdio da je na delu trotoara potrebna ogradica zbog nagiba terena, jer bi pešaci mogli završiti sa strane puta.

Veliki broj klupa i kanti za otpatke na jednoj lokaciji

Tim za socijalnu reviziju je utvrdio da je na jednom segmentu puta "Pali borci" postavljen veliki broj klupa i kanti za otpatke, što je premašilo stvarne potrebe. Nakon ovog zapažanja, tim je analizirao potpisani ugovor i utvrdio da je nabavka i postavljanje 86 klupa po ceni od 180 evra po komadu ugovorena za ukupno 15.480 evra. Opština Đakovica je takođe ugovorila nabavku i postavljanje 86 kanti za otpatke po ceni od 90 evra po komadu.

U vezi sa ovim pitanjem, tim za socijalnu reviziju je imao sastanak sa inženjerom Opštine Đakovica u kancelariji za projektovanje, kao i sa direktorom Infrastrukture, koji je ujedno i predstavnik odeljenja za zahteve.

Direktor Infrastrukture Opštine Đakovica, Škumbin Kastrati, u vezi sa ovim pitanjem, okrivio je projektanta koji nije imao informacije o terenu i ograničenjima za postavljanje klupa, zbog čega je projektovano više klupa nego što je bilo potrebno⁹. Tokom sastanka, direktor je rekao da je zatražio od Direkcije za javne usluge da premesti neke od klupa na druge lokacije. Menadžer ugovora izjavio je da projekat mora biti realizovan onako kako je napisano, jer je potrebna dodatna odluka za bilo kakvu promenu¹⁰.

Tim socijalne revizije je dobio drugo objašnjenje od menadžera ugovora, potpisanog između opštine Đakovica i preduzeća za izradu projekata. On je izjavio da u projektu nije predviđeno postavljanje klupa onako kako je to realizovano na terenu. Prema njegovim rečima, u projektu je predviđeno **da klupe budu postavljene duž celog segmenta puta, i to u mnogo manjem broju nego što je to učinjeno na terenu**. Takođe je naveo da je, kada je pitao zašto to nije sprovedeno kako je predviđeno, obavešten da su neka preduzeća i stanovnici odbili da klupe budu postavljene ispred njihovih objekata, zbog čega su klupe koncentrisane na jednom mestu.¹¹

Tim za socijalnu reviziju je na terenu utvrdio da je na jednom mestu postavljeno previše klupa, te da bi Opština Đakovica trebalo da pronađe adekvatno rešenje za stanovnike i

preduzetnike tog područja. Tokom sastanka sa gradonačelnikom Đakovice, Ardianom Đinijem, tim je izneo zabrinutost u vezi sa klupama i preporučio da ih premeste na druge lokacije u opštini. Predsednik je prihvatio ovu preporuku, a preduzeća koja održavaju parkove biće zadužena da u narednim mesecima premeste klupe na mesta gde su one zaista potrebne.

Skraćeni rok za dostavljanje ponuda

Svaki ugovorni autoritet prilikom objavljivanja aktivnosti javne nabavke mora odrediti vremenski period za prijem ponuda od strane izvođača radova. Minimalni rokovi koje svaki UA mora poštovati predviđeni su zakonom. Ovi rokovi se razlikuju u zavisnosti od vrednosti ugovora. Međutim, zakoni i pravila nabavke omogućavaju skraćivanje roka za podnošenje ponuda u slučajevima predviđenim zakonom. Tim za socijalnu reviziju je utvrdio da je Opština u oba projekta skratila rokove za dostavljanje ponuda.

Tender za proširenje puta “Pali borci” na zapadnom ulazu u grad na platformi “e-nabavka”¹² otvoren je 30.05.2023, dok je poslednji rok za prijem ponuda bio 21.06.2023. Tender je velike vrednosti, sa predviđenim iznosom od 1.166.873,29 evra. Tim je utvrdio da je Opština skratila rok za dostavljanje ponuda na 23 dana, umesto zakonom predviđenih 40.

Objašnjenje Opštine za skraćenje roka bilo je: “S obzirom na finansijski sporazum za projekat „Proširenje puta Pali borci - Zapadni ulaz u grad” kroz šemu Grantova za opštinski učinak, sa MALS-om i Helvetas Swiss Intercooperation - DEMOS-om, kako bismo na vreme ostvarili projekat, ubrzavamo postupak nabavke sa skraćenim rokom. Ugovor će trajati 6 meseci, a predračun troškova iznosi 1,166,873.29 evra”.

Tokom analize materijala, tim je utvrdio da u obaveštenju za ovaj tender nije pronađeno preliminarano obaveštenje, koje bi omogućilo skraćivanje roka, ali ne manje od 24 dana, u skladu sa Pravilnikom o javnim nabavkama na Kosovu.

¹¹ Razgovor sa menadžerom projekta za projekcije u Opštini Đakovica, Leka Sina, data: 04.11.2024.

¹² Tender: Proširenje puta Palih boraca – Zapadni ulaz u grad, link: https://e-prokurimi.rks-gov.net/SPIN_PROD/application/ipn/DocumentManagement/DokumentPodaciFrm.aspx?id=2484582

Ublažavanje kriterijuma za tenderisanje

Na osnovu objavljenih dokumenata na e-nabavci, tim za socijalnu reviziju je utvrdio da je Opština Đakovica u tenderu za proširenje puta "Pali borci" postavila visoke kriterijume za projekat. Prvobitno je traženo da ekonomski operater poseduje četiri bagera minimalne težine 64 tone, što je kasnije smanjeno na tri bagera minimalne težine 40 tona. Ovo je učinjeno nakon što je Opština odobrila zahtev za reviziju odluke.

Opština Đakovica, kao ugovorni autoritet, delimično je odobrila zahtev izvođača radova „Drini Company“ za reviziju, čime je sprečeno slanje tendera u Telo za razmatranje nabavki. Iako u odluci UA za reviziju od 05.06.2023. nisu dati detalji, UA je odlučio da ispravi tendersku dokumentaciju i obaveštenje o ugovoru¹³.

Za ovaj tender su konkurisala dva ekonomska operatera: "Grupa ekonomskih operatera 'PE-VLA-KU D.O.O., ogranak u Kosovu, JOOS & Krasniqi-BAZE D.O.O. Roza Komani B.I' sa ukupnom cenom od 1.157.934,85 evra" i "Arfa Group D.O.O." sa cenom od 1.004.545,60 evra. Dana 03.08.2023. godine, Opština Đakovica je potpisala ugovor sa kompanijom "Arfa Group D.O.O.", čiji je rok trajanja ugovora do 12 meseci.

Kriterijum za dodelu ugovora bio je ekonomski najpovoljniji tender. Rezultat procene kriterijuma pokazuje da je najviše poena dobila kompanija koja je ponudila nižu cenu.

Ugovor za dodatne radove

Tim za socijalnu reviziju utvrdio je da projekat nije bio adekvatno planiran, što je dovelo do toga da Opština tokom izvođenja radova plati dodatne troškove za radove koji nisu bili predviđeni projektom. Projektant je prema dokumentaciji pogrešno procenio iskopavanja koja su trebala biti izvedena na trasi puta. Kao rezultat, radovi na terenu nisu mogli biti sprovedeni bez izvođenja tih iskopavanja. Kompanija koja je ostvarila radove 15.07.2024. godine, zatražila je dozvolu za ostvarenje dodatnih radova navodeći da je potrebno izvršiti iskopavanje trase ispod projektovanih kvota. Zahtev je odobrila Opština Đakovica, nakon čega je potpisan ugovor u vrednosti od 100,182 evra za dodatne radove, uključujući određene pozicije na putu, atmosfersku kanalizaciju, vodovod i elektro instalacije.

Dodatni ugovori za radove dozvoljeni su zakonom, ali se ne preporučuju jer se tim putem izbegava konkurencija u određivanju cena izvođenja radova.

Tim je utvrdio da su dodatni ugovori zaključeni i za sanaciju vodovodne cevi koja prolazi kroz ovu zonu. Kod javnih investicija, Opština bi trebalo da osigura da se investicije planiraju na javnom zemljištu. Tim za socijalnu reviziju je konstatovao da su u ovom projektu postojali problemi sa vlasništvom zemljišta, što je primoralo kompaniju da zatraži produženje rokova za sprovođenje ugovora.

Dana 05.08.2024. godine, izvođač radova je zatražio od Opštine Đakovica produženje roka za realizaciju radova za dodatna dva meseca, odnosno do 03.10.2024. godine. Zahtev za produženje roka opravdan je prekidima u radu zbog problema s vlasništvom zemljišta. Takođe, tokom izvođenja radova pojavila se potreba za dodatnim radovima koji nisu bili predviđeni u projektu, a odnosili su se na vodovodne cevi, što je bio zahtev javnog preduzeća KRU „Đakovica“. Opština je odobrila zahtev izvođača radova. Tim za socijalnu reviziju evidentirao je da su radovi nastavljeni i nakon isteka ugovornog roka, 03.10.2024. godine.

¹³ Opština Đakovica: Odluka u vezi sa Zahtevom za preispitivanje Odluke, datum: 05.06.2023

Problemi s uklanjanjem električnih stubova

Tim za socijalnu reviziju je utvrdio da stubovi ulične rasvete nisu uklonjeni s trotoara, što ometa slobodno kretanje pešaka. Takođe je utvrđeno da se u ugovoru, na poziciji 7 predmeravanja i predračuna projekta za proširenje puta „Pali borci“, navodi: „Uklanjanje ulične rasvete sa svim elementima (ankeri, temelji, kablovi) i transport na deponiju koju odredi investitor, na udaljenost do 15 km.“ Predviđeno je uklanjanje 9 stubova ulične rasvete, uz cenu od 50 evra po komadu, odnosno ukupno 450 evra.

Prilikom terenske posete, tim za socijalnu reviziju je uočio da električni stubovi duž trase projekta nisu uklonjeni. Direktor za infrastrukturu je pojasnio¹⁴ da se uklanjanje električnih stubova za snabdevanje električnom energijom mora sprovesti u koordinaciji sa KEDS-om. Iako je uklanjanje ugovoreno kao deo projekta, to je isključiva nadležnost KEDS-a, jer stubovi nisu vlasništvo opštine i njihovo uklanjanje nije dozvoljeno bez prethodne saglasnosti.

Nedostaci pri realizaciji radova

Na poziciji 11 predviđeno je: „Nabavka, nivelisanje i obrada zemljišta za zelene površine na raskrsnicama P15-P19. Cena uključuje humusiranje površinskog sloja debljine 20 cm i setvu trave od 100 g/m².“ Površina predviđena za obradu iznosi 141 m², uz cenu od 6 evra po m², što čini ukupnu vrednost od 846 evra.

Tokom terenske posete, tim za socijalnu reviziju je utvrdio da deo predviđen za ozelenjavanje nije obrađen, već je ostao samo zemljani teren. Takođe, jedna cev je ostala otvorena.

Šta treba znati jedan tim za socijalnu reviziju?

Timovi za socijalnu reviziju ne moraju biti striktno profesionalni. Timovi treba da imaju građansku volju i hrabrost, a preporučuje se da poseduju osnovna znanja o:

- Funkcionisanju opštine
- Pristupu javnim dokumentima
- Procesu konsultacija sa javnosti, posebno tokom planiranja budžeta i opštinskih investicija
- Procesu javnih nabavki

¹⁴ Direktor infrastrukture u Opštini Đakovica, Škumbin Kastrati, datum: 04.10.2024. godine.

Loš kvalitet radova, pukotine oko šahtova

Prema predmerenjima i predračunu projekta proširenja puta "Pali borci", tačnije na poziciji 36, predviđeni su radovi na izradi i pripremi šahtova u skladu sa tehničkim opisom i grafičkim prikazom, dimenzija 160x160x180 cm za elektro mrežu, uključujući oplatu daskama, betoniranje zidova i temelja debljine 20 cm, postavljanje armiranih mreža, montažu kvadratnih poklopaca dimenzija 40 cm od livenog gvožđa sa natpisom „ELEKTRIKA“ 20 kV (400 kN), kao i ugradnju prateće opreme. Ukupno je ugovoreno 48 šahtova po ceni od 250 evra po komadu, što čini ukupnu vrednost od 12.000 evra za ovu poziciju.

Tim na terenu je konstatovao da su se na betonu postavljenom oko šahtova na nekim mestima pojavile pukotine. Slična situacija zabeležena je i na šahtovima atmosferske kanalizacije.

Kvalitet ukrasnih stabala

Tokom realizacije ovog projekta, Opština Đakovica je ugovorila nabavku 300 sadnica ukrasnih stabala po ceni od 35 evra po komadu, sa ukupnom vrednošću ove stavke od 10.500 evra. U ovu cenu uključeno je i kopanje rupa, sadnja sadnica na razmaku od 8 metara, pokrivanje zemljom i đubrenje. Kako bi se dodatno zaštitila stabla, opština je odlučila da investira u zaštitne rešetke oko njihovih osnova, po ceni od 120 evra po komadu.

Prilikom obilaska terena, tim je uočio da su rešetke i stabla pravilno postavljeni, ali da postoji problem u kvalitetu radova, jer su neka stabla iskrivljena. Njihov rast u iskrivljenom obliku neće izgledati estetski u budućnosti. Tim je preporučio da se u ovim slučajevima preduzmu intervencije, odnosno da se stabla zamene ili da se preduzmu mere za ispravljanje istih.

Tim za socijalnu reviziju

Timovi za socijalnu reviziju su grupe građana koji se sastaju s ciljem angažovanja na povećanju transparentnosti i odgovornosti javnih institucija. Dobrovoljne grupe analiziraju procese kako bi dale preporuke i omogućile veće uključivanje građana u donošenje odluka.

POGLAVLJE III - SPECIFICNI NALAZI ZA PROJEKAT „IZGRADNJA JAVNIH POVRŠINA U CENTRU GRADA

U projektu „Izgradnja javnih površina u centru grada,” tim za socijalnu reviziju utvrdio je i specifične probleme vezane za ovaj projekat.

Neodgovarajuć parking za osobe sa ograničenim sposobnostima

U projektu za izgradnju javnih površina u centru grada, Opština Đakovica je obezbedila pristup za osobesaogranichenimsposobnostima,uključujući rampe za osobe u invalidskim kolicima, parking i orijentacione trake za slepe osobe, kao i akustičke signalizacije na semaforima. Međutim, tokom terenskog obilaska, tim socijalne revizije primetio je nekoliko nedostataka i radova koji nisu urađeni u skladu sa traženim standardima. Tim je utvrdio da parking za vozila osoba sa ograničenim sposobnostima nije odgovarajuće, zbog nedostatka dovoljno prostora za izlazak osobe sa ograničenim sposobnostima iz vozila, kao i potencijalnog rizika od vozila koja prolaze putem do parkinga. Ipak, prema odgovoru

zvaničnika Opštine Đakovica, bilo je nemoguće obezbediti dodatni prostor. Tim je ocenio odluku Opštine Đakovica da ipak označi parking mesta rezervisana za osobe sa ograničenim sposobnostima..

Traka za orijentaciju za slepe osobe nije u skladu sa standardima

Tim za socijalnu reviziju utvrdio je nekoliko nedostataka tokom realizacije radova za postavljanje trake za slepe osobe, poznate kao taktilna traka. Tim je ustanovio da je traka postavljena samo 60 cm od zida parka, što, prema rečima Udruženja slepih u Đakovici, nije u skladu sa standardima.

Iako prema standardima traka za orijentaciju ili taktilno polje treba biti širine 40 cm, Opština je postavila traku širine od samo 20 cm. Tim za socijalnu reviziju utvrdio je da širina trake nije u skladu sa standardima, što je čini neupotrebljivom

za slepe osobe. Takođe, postavljanje trake potpuno u ćošku trotoara ocenjeno je kao otežavajuće za kretanje slepih osoba sa belim štapom. Tokom prvih sastanaka tima za socijalnu reviziju ustanovljeno je da traka ima tri prepreke: završava se na jednoj šahti, postoje stub i jedan hidrant na samoj traci.

Direktor infrastrukture u Opštini Đakovica izjavio je da je „na početku kompanija postavila traku za slepe osobe još bliže ćošku. „Mi smo intervenisali, sektor za saobraćaj u Direkciji za infrastrukturu je intervenisao i uslovio postavljanje trake na sredini trotoara. Što se tiče dimenzija trake, prvobitno je bilo planirano da se postavi i biciklistička staza, kako bi se integrisala biciklistička staza u gornjem delu, zbog čega smo odlučili da traku postavimo bliže ćošku, kako ne bi došlo do povreda slepih osoba”¹⁵.

Takođe, direktor za infrastrukturu u Opštini Đakovica je timu objasnio da je razlog zbog kojeg je traka postavljena u širini od 20 cm i estetske prirode. Tim se sastao i sa zvaničnikom

15 Sastanak tima socijalne revizije sa direktorom Direkcije infrastrukture u Opštini Đakovica, Škumbinom Kastratijem, datum: 04.10.2024. godine.

za projektovanje u Opštini Đakovica, koji je potvrdio da je traka za orijentaciju za slepe osobe predviđena projektom, u skladu sa traženim standardima, to jest da ne bude u čošku trotoara i da bude minimalne širine 40 cm.

Nakon sastanaka i prijema preporuka od tima za socijalnu reviziju, Opština Đakovica je 22.10.2024. godine preduzela neophodne mere i proširila traku za slepe osobe sa 20 cm na 40 cm, u skladu sa standardima. Opština se obavezala da će ukloniti sve prepreke na ovoj traci. Tim za socijalnu reviziju je ponovo obišao teren i utvrdio da se na delu puta još uvek nalazi traka širine samo 20 cm.

Neispravnost zvučnih signala za slepe osobe

Drugi izazov predstavlja zvučni signal na semaforima za slepe osobe. Tim je tokom posete utvrdio da u nekim slučajevima zvučni signal nije funkcionisao, što predstavlja prepreku za slepe osobe prilikom prelaska ulice na semaforima, a istovremeno ugrožava njihove živote. Tim je i ranije primećivao da zvučni signal ne funkcioniše, a snimljeni su i video zapisi kako bi se najbolje dokumentovalo ovo stanje. Instalacija 8 semafora sa zvučnim signalima po ceni od 500 evra po semaforu planirana je na poziciji 12 u predmerenjima i predračunu, što ukupno iznosi 4.000 evra za ovu poziciju. Tokom sastanka sa

službenikom za projektovanje, timu je rečeno da je problem sa zvučnim signalom semafora već rešen.¹⁶ Na sastanku sa gradonačelnikom u novembru, tim je potvrdio da su preporuke za saobraćajnu signalizaciju za slepe osobe ispunjene. Gradonačelnik Đakovice, Ardian Đini, nakon dobijanja ove preporuke, obećao je da će u budućim projektima ova pravila biti postavljena kao osnovni kriterijumi za izgradnju infrastrukture u Đakovici.

¹⁶ Razgovor sa menadžerom projekta za projekcije u Opštini Đakovica, Leka Sina, data: 04.11.2024.

Ublažavanje kriterijuma za tenderisanje

Prvi tender za izgradnju javnih prostora u centru grada otvoren je 17.05.2023. godine, međutim, isti je otkazan dva meseca kasnije, 14.07.2023. godine. Za ovaj tender bila je podneta žalba Telu za razmatranje nabavki, ali odluka od strane panela za razmatranje nije bila doneta jer je ekonomski operator koji je podneo žalbu povukao svoju žalbu. Povlačenje žalbe izvršeno je uprkos tome što je stručnjak za reviziju preporučio panelu za razmatranje da prihvati žalbu ekonomskog operatora Rame Haklaj B.I. Stručnjak je utvrdio da su u Obaveštenju o ugovoru postojali diskriminirajući zahtevi ili previsoki zahtevi u odnosu na prirodu posla.

Prilikom razmatranja tendera za izgradnju javnih prostora u centru grada, tim je otkrio da je UA postavio diskriminatorske kriterijume vezane za profesionalne tehničke kapacitete, gde se prvobitno tražilo da izvođači radova moraju imati 'lead auditor' ili vodećeg revizora prema zahtevima ISO 45001-2018 sistema za menadžment bezbednosti i zdravlja na radu. Ovaj zahtev je kasnije ispravljen nakon ponovnog

raspisivanja tendera, dok je iskustvo menadžera sa 5 godina nakon diplomiranja smanjeno na 3 godine radnog iskustva.

Međutim, zahtev da izvođač radova mora imati obučen i sertifikovan tim za bezbednost i zdravlje na radu za 40 radnika, sa važećom MPMS sertifikacijom od licenciranih firmi, bio je evidentan čak i nakon ponovnog raspisivanja tendera, uprkos tome što ga je stručnjak za razmatranje iz TRN-a prethodno ocenio kao diskriminatorski u prethodnom tenderu.

UA nije uzeo u obzir ni preporuku da tender bude podeljen na lotove/podellove, kako bi se povećala konkurencija. TRN je obavezao Opštinu Đakovica da izvrši verifikaciju zahteva postavljenih u DT u skladu sa zakonskim odredbama Zakona o javnim nabavkama i odgovorima datim u izveštaju ekspertize od strane eksperta za razmatranje. Postavljanje visokih i diskriminatorskih kriterijuma ne samo da šteti konkurenciji, već takođe predstavlja rizik od favorizovanja određene kompanije u dobijanju tendera.

Ko finansira socijalnu reviziju?

Rad u timovima za socijalnu reviziju je dobrovoljan. Svi troškovi povezani sa socijalnom revizijom pokrivaju se kroz ugovor o sufinansiranju između Ministarstva za administraciju lokalne samouprave i projekta DEMOS. Javne investicije koje građani monitorišu putem socijalne revizije, i ove godine, bile su investicije koje su finansirane iz Granta za opštinski učinak.

Kvalitet cigli

Tim socijalne revizije tokom terenske posete utvrdio je da su cigle koje su korišćene za izgradnju u centru grada Đakovica počele da se izbeljuju, odnosno na njima se pojavio sloj krečnjaka. Prema tehničkoj specifikaciji, predviđeno je da se zid izgradi korišćenjem cigli dimenzija 20x10x6 cm (koje su otporne na mraz i soli), visine 20-30 cm. Tim preporučuje da se identifikuju uzroci ovog problema i preduzmu odgovarajuće mere za održavanje cigli, koje su relativno nedavno postavljene.

Tim je izneo ova zapažanja menadžeru ugovora i gradonačelniku, Ardianu Điniju. Tokom sastanka, gradonačelnik je potvrdio da su nakon što su dojavljeni ovi problemi, ciglama urađeni a-testovi, koji su pokazali da su iste u skladu sa traženim standardima. Zvaničnici opštine su objasnili timu da su i u drugim projektima gde su korišćene slične cigle, one izbelele nakon nekoliko nedelja, ali nakon određenog vremena se njihov izgled vratio u prvobitno stanje, te da su radovi bili kvalitetni.

Dekoratивно drveće prekriva saobraćajni znak

U centru grada, Opština Đakovica je posadila dekorativno drveće vrlo blizu vertikalnog saobraćajnog znaka. Drveće zasađeno u blizini saobraćajnih znakova ih prekriva, što otežava vozačima da ih primećuju, a to su oznake koje je potrebno poštovati od strane učesnika u saobraćaju. Na primer, oznake koje upozoravaju na opasnost za pešake ili oznake koje signaliziraju parkiranje vozila su prekrivene zasađenim drvećem.

Šta se dešava sa preporukama?

Preporuke timova socijalne revizije služe za unapređenje samouprave. Preporuke će se koristiti za poboljšanje budućih projekata i za unapređenje trenutnih projekata.

ZAKLJUČCI / PREPORUKE

Tim za socijalnu reviziju je na kraju projekta analizirao rad i došao do nekoliko zaključaka.

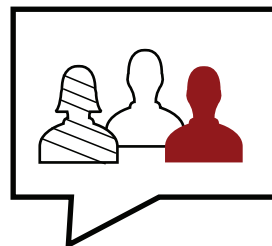
Preporuke za uključivanje građana:

Opština treba da promoviše diskusiju o projektima u fazi njihove izrade.

U budućnosti, tim preporučuje da Opština Đakovica objavi detaljne projekte, kao i druge dokumente koji se odnose na upravljanje ugovorima, uključujući: plaćene račune, izvršene i plaćene radove, izmene ugovora i obrazloženje promena pozicija.

Projekti nisu bili predstavljeni građanima ni interesnim grupama, što je dobra praksa koja se primenjuje u nekim gradovima, a preporučuje se da i Opština Đakovica primeni istu praksu.

Na obaveštajnim tabelama se preporučuje postavljanje imena menadžera ugovora i njihov kontakt.

Preporuke za proces planiranja projekta:

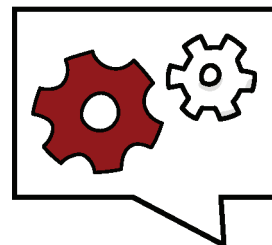
U projektima treba da se planira pristup osobama sa ograničenim sposobnostima u skladu sa standardima.

Vremensko planiranje projekta mora biti bolje, kako bi se obezbedila pravovremena realizacija projekata.

Projekti treba da budu planirani kako bi se obezbedila dugoročna održivost i izbegla potreba za intervencijama u obliku sanacije investicija.

Projekti u budućnosti treba da se planiraju i usklade sa parametrima projekta.

U budućim projektima treba precizno planirati količine kao što su klupe, kante za otpatke, itd., u odnosu na teren.

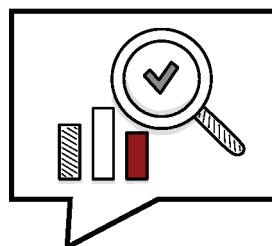

Preporuke za proces nadzora projekta:

Nadzor radova treba da bude aktivniji kako bi osigurali da radovi budu ostvareni u skladu sa projektom i standardima.

Nadzorni organ treba da posveti pažnju kvalitetu realizacije radova.

Saobraćajna signalizacija je od velikog značaja, stoga se zahteva da nadzorni organ posveti posebnu pažnju ovom pitanju.

Preporuke za nove investicije u projekat:

Preporučuje se postavljanje stajališta za autobuse na putu "Pali borci".

Treba izgraditi biciklističku stazu na putu "Pali borci".

Potrebno je izvršiti verifikaciju ostvarenih radova i analizu da li je investicija realizovana u skladu sa zahtevima.

Preporučuje se da se klupe postavljene u gradskoj zoni premeste na mesta gde će biti korisnije za građane.

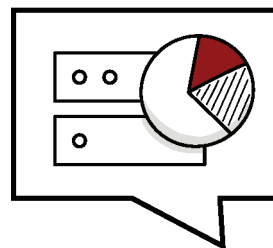
Treba izgraditi taktilnu orijentacionu traku za slepe osobe.

Treba izgraditi kružni tok na priključak na put "Pali borci".

U budućnosti treba postaviti dodatnu saobraćajnu signalizaciju na putu "Pali borci".

Povećati broj parking mesta za osobe sa ograničenim sposobnostima u centru grada.

Postaviti odgovarajuće sedeće površine i za osobe sa ograničenim sposobnostima.

Komisija za tehnički prijem

Komisija za tehnički prijem je profesionalni tim Opštine koji na kraju projekta vrši inspekciju radova, a na osnovu izveštaja ovog tima, vrši se prijem radova i izvršava isplata.

Nadzornik ugovora

Nadzornik ugovora je osoba ili firma angažovana od strane Opštine. On je odgovoran za nadzor svake faze implementacije ugovora. Nadzornik priprema izveštaje za svaku fazu.

Uloga moderatora na javnim raspravama

Uloga moderatora na javnim raspravama treba da bude proaktivnija. Moderatori treba da podstiču učešće građana u javnim raspravama o opštinskim projektima i budžetu. Oni treba da izazovu debatu i provociraju ideje i predloge od strane građana koji učestvuju na istima.

METODOLOGIJA

Ovaj izveštaj sadrži podatke prikupljene putem intervjua, zahteva za pristup javnim dokumentima, terenskih poseta, kao i razgovora sa opštinskim zvaničnicima, kompanijama izvođačima i lokalnom zajednicom. Tokom jula, DEMOS i Ministarstvo administracije lokalne samouprave, na osnovu unapred definisanih standarda, odabrali su 20 projekata u 12 opština na Kosovu, koji će biti uključeni u proces socijalne revizije.

DEMOS i MALS sproveli su otvoren proces selekcije organizacija koje će olakšati ovaj proces. Nakon procene stručnog žirija, BIRN i D+ izabrani su za olakšavanje procesa socijalne revizije 11 projekata u 6 opština širom zemlje.

Naziv projekta	Opština	Vrednost	Faza projekta na početku revizije
Izgradnja korita reke Klina	Opština Klina	746,046.00	Primena
Izgradnja postrojenja za prečišćavanje voda za piće	Opština Klina	849,921.63	Primena
PARTIJA 5 – Izgradnja i uređivanje staza u parku „Karagač”	Opština Peć	234,500.00	Tender/ Primena
PARTIJA 6 – Izgradnja ambulante u selu Trstenik	Opština Peć	85,631.00	Tender/ Primena
Proširenje puta „Martirët e Kombit” – zapadni ulaz u grad	Opština Đakovica	1,004,545.60	Primena
Izgradnja javnih prostora u centru grada	Opština Đakovica	1,187,211.72	Primena
Izgradnja, tretman i čišćenje rečnog korita sa pratećom konstrukcijom, od mosta u centru do tranzita u Mališevu	Opština Mališevo	1,487,459.74	Pred raspisivanje tendera
Izgradnja obdaništa u Novom Rujcu - II faza	Opština Lipljan	247,958.69	Primena
Partija 1 – Izgradnja fiskulturne sale u školi „Ismail Luma” u Lipljanu	Opština Lipljan	248,226.45	Primena
Izgradnja parka i sportskog terena u selu Bakšija	Opština Obilić	164,614.17	Primena
Izgradnja parkinga u Obiliću kod objekata za socijalno stanovanje Ade	Opština Obilić	67,894.05	Primena

Koji je uticaj socijalne revizije?

Socijalna revizija u opštini Đakovica je uticala na poboljšanje monitorisanja projekata.

Ko je osnovao grupu za socijalnu reviziju?

Grupu za socijalnu reviziju čine građani koji se dobrovoljno odazivaju na inicijativu za angažovanje u nadgledanju projekata. Kako bi se osiguralo što šire uključivanje zajednice, BIRN i D+ izradili su listu zanimanja i predstavnika zajednice koji će biti pozvani da se pridruže grupi.

Kriterijumi selekcije su odredili da grupa daje prioritet uključivanju marginalizovanih kategorija društva, kao što su žene, mladi, starije osobe, lica sa ograničenim sposobnostima i nevećinske zajednice.

Osnova za kriterijume selekcije bila je DEMOS-ova metodologija, koja preporučuje kategorije građana koje bi trebalo uključiti u proces. Prema ovoj metodologiji, cilj je bio da grupa bude raznovrsna po pitanju profesija i starosne strukture, kako bi se obezbedila inkluzivnost.

Timovi BIRN-a i D+ su pozvali preko 150 građana iz 6 opština da postanu deo ovih grupa. Nakon sastavljanja preliminarne liste, BIRN je podelio profile predloženih članova sa DEMOS-om, a nakon dobijanja povratnih informacija, 120 građana iz ciljnih opština postali su članovi grupa.

U Đakovici su formirane dve grupe sa ukupno 22 građana koji će raditi na nadgledanju projekata.

Kako su prikupljeni podaci?

Za izradu ovog izveštaja, formirani tim za socijalnu reviziju koristio je više tehnika za prikupljanje podataka.

Tim je bio angažovan na prikupljanju javno dostupnih podataka iz Opštine onlajn putem, sastavio je listu pitanja vezanih za projekte i zatražio informacije od Opštine, uputio zahteve za pristup javnim dokumentima i analizirao dokumentaciju primljenu od Opštine. Radi dokumentovanja nalaza, tim je realizovao terenske posete i održao sastanke sa zvaničnicima Opštine Đakovica.

Podaci navedeni u izveštaju prikupljeni su od strane 22 člana dva tima za socijalnu reviziju, a izveštaj je izrađen uz pomoć i podršku BIRN-ovog tima.

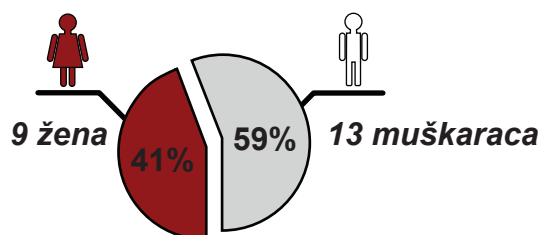
Validacija podataka

Oba tima za socijalnu reviziju u Đakovici radila su odvojeno na identifikaciji problema u svojim projektima, dok su se na kraju ujedinili u jedan tim kako bi izradili ovaj izveštaj.

Na održanim sastancima, timovi su se usaglasili oko sistemskih nalaza za oba projekta, kao i specifičnih nalaza vezanih za pojedinačne projekte.

Zajedno su definisali i preporuke predstavljene u ovom izveštaju. Nakon strukturiranja nalaza, tim se sastao sa gradonačelnikom opštine i zatražio povratne informacije od Opštine u vezi sa nalazima iz izveštaja. Pre objavljivanja, Opštini je dostavljen izveštaj radi davanja eventualnih komentara.

Sastav tima

Penzioneri; Studenti; Pravnici; Ekonomisti; Profesori; Handikos; Osobe sa ograničenim sposobnostima; Aktivisti; Preduzetnici; Novinari; Sociolozi; Sportisti.

AKTIVNOSTI GRUPE ZA SOCIJALNU REVIZIJU

Jul 2024	• Terenske posete • Ciljanje i identifikacija profila koji će biti deo tima • Priprema liste sa profilima članova tima za socijalnu reviziju • Odabir članova tima za socijalnu reviziju
Avgust 2024	• Potpisivanje memoranduma o razumevanju sa Opštinom Đakovica • Objavljivanje promotivnog materijala na društvenim mrežama • Održavanje obuke o socijalnoj reviziji • Formiranje grupe za komuniciranje na Viber-u • Terenska poseta tima na dva projekta • Terenska poseta tima za socijalnu reviziju radi evidentiranja nalaza • Provera dostupnih materijala na otvorenim platformama • Određivanje osoba unutar tima za podnošenje zahteva Opštini • Slanje zahteva za pristup javnim dokumentima Opštini Đakovica
Septembar 2024	• Prijem odgovora i traženih dokumenata od Opštine Đakovica • Obuka za analizu i čitanje dokumenata • Nakon evidentiranja da nisu dostavljena sva tražena dokumenta, tim podnosi drugi zahtev za pristup javnim dokumentima • Terenska poseta na oba projekta od strane tima za socijalnu reviziju • Sastanak sa menadžerom oba ugovora, Redžom Redža • Prijem preostalih dokumenata od Opštine Đakovica • Diskusija i analiza dokumenata dobijenih od Opštine Đakovica • Periodični sastanci i terenske posete • Analiza prikupljenih materijala
Oktobar 2024	• Sastanak tima u svrhu analiziranja svih dokumenata dobijenih od Opštine Đakovica • Sastanak sa direktorom infrastrukture u Opštini Đakovica, Škumbinom Kastratijem • Evidentiranje nalaza od strane tima za socijalnu reviziju
Novembar 2024	• Sastanak sa inženjerom Opštine Đakovica, Lekom Sina • Podela zadataka u vezi sa izradom izveštaja • Definisanje strukture i ključnih tačaka izveštaja • Podela odgovornosti za pisanje izveštaja • Pisanje preporuka datih od strane tima • Izrada nacrtu izveštaja o nalazima i preporukama tima za socijalnu reviziju • Sastanak sa gradonačelnikom Kline i predstavnicima Opštine • Redaktura izveštaja • Adresiranje komentara i preporuka • Slanje izveštaja na validaciju Opštini • Prezentacija izveštaja pred opštinskim zvaničnicima.
Decembar 2024	• Sprovođenje medijske kampanje za promociju izveštaja • Izrada planova za sprovođenje preporuka iz izveštaja o socijalnoj reviziji od strane opština

TIM ZA SOCIJALNU REVIZIJU U ĐAKOVICI

Br.	Ime i prezime	Zanimanje / Funkcija
1	Era Zejnullahu	Albanski jezik i književnost/ Predsednica lokalnog saveta omladinske akcije
2	Arbër Xharra	Pravnik/Handikos
3	Shqipe Bejtullahu	Ekonomista/Mreža žena "Qeliza"
4	Brilanda Ballata	Sociolog/ Direktorka Handikos-a
5	Lulzim Haxhiu	Građevinski inženjer/Penzioner
6	Burim Qarri	Ekološka organizacija "1thes me veti"
7	Ideal Zhaveli	Politolog/Direktor NVO-a „Activism Roots“
8	Meriton Binakaj	Sociolog/Handikos
9	Gazmend Doli	Novinar/Radio Đakovica
10	Hare Nuza-Hana	Profesorica/Direktorka NVO-a "Jakova Inovation Center"
11	Dorina Lluka-Davies	Psiholog, ekonomista/ NVO „YMCA Movement“
12	Ymer Lota	Trener/Sportista
13	Mark Pjetraj	Predsednik/Udruženje slepih u Đakovici
14	Sokol Elezaj	Udruženje slepih u Đakovici
15	Nazmije Koshi	Udruženje slepih u Đakovici
16	Zejnije Elezaj	Udruženje slepih u Đakovici
17	Sylejman Morava	ORV OVK-a
18	Çlirim Shabanaj	Sociolog/ Udruženje slepih u Đakovici
19	Maxhun Shala	Predsednik ORV OVK-a
20	Eda Haxhikadriaj	Mreža žena "Qeliza"
21	Sokol Balaj	Preduzetnik/Predsednik lokalnog saveta IX
22	Drita Ibrahim	Udruženje slepih u Đakovici

PISMO GRADONACELNIKA ĐAKOVICE

Poštovani građani opštine Đakovica, uvaženi saradnici i poštovani prijatelji projekta "Socijalna revizija". Velika nam čast i privilegija što je naša opština deo ovog važnog projekta, koji realizuju BIRN i DEMOS. Ovaj projekat predstavlja značajan korak napred u našim naporima da promovišemo transparentnost i odgovornost u javnoj upravi, posebno u sektoru infrastrukturnih projekata koji direktno utiču na kvalitet života naših građana.

"Socijalna revizija" je inicijativa koja odražava našu posvećenost da osiguramo da svaki projekat koji ostvarimo bude u skladu sa potrebama i očekivanjima naših građana. Ova inicijativa ima za cilj ne samo procenu projekata sa tehničkog i finansijskog aspekta, već i analizu uticaja koje oni imaju na zajednicu.

U okviru ovog projekta, revidirana su dva važna projekta infrastrukture realizovana od strane Opštine Đakovica. Ovi projekti su dizajnirani da poboljšaju našu lokalnu infrastrukturu i unaprede kvalitet usluga koje pružamo našim građanima. Rezultati revizije pružili su nam jasnu sliku o efikasnosti ovih projekata i identifikovali oblasti u kojima možemo da se dalje unapredimo.

Jedan od najvažnijih aspekata "Socijalne revizije" je uključivanje građana u proces evaluacije. Ovaj projekat je stvorio prostor za dijalog i saradnju između javnih institucija i građana, omogućavajući im da iznesu svoja mišljenja i brige u vezi sa infrastrukturnim projektima. Ovo je važan korak ka stvaranju nove kulture upravljanja, u kojoj su građani informisani i angažovani u donošenju odluka.

U isto vreme, ovaj projekat je podstakao novu atmosferu saradnje između lokalnih institucija i organizacija civilnog društva. BIRN i DEMOS su odigrali ključnu ulogu u pružanju stručnosti i podrške u realizaciji ovog projekta. Ova saradnja je doprinela jačanju naših kapaciteta za realizaciju sličnih projekata u budućnosti i unapređenje standarda lokalne samouprave.

Poštovani građani, ovaj projekat je nastavak naših napora da povećamo transparentnost i odgovornost u javnoj upravi. Posvećeni smo tome da nastavimo ovim putem i primenimo naučene lekcije iz ove revizije kako bismo dalje unapredili naše infrastrukturne projekte. Vaše angažovanje i aktivno učešće u ovim procesima su ključni za naš uspeh.

Na kraju, želim da izrazim najdublju zahvalnost BIRN-u i DEMOS-u za njihovu dragocenu podršku u realizaciji ovog projekta. Takođe, zahvaljujem svim građanima koji su učestvovali u procesu revizije i koji su dali svoje mišljenje i sugestije. Nastavićemo da radimo zajedno na izgradnji bolje Đakovice, sa unapređenom infrastrukturom i transparentnom i odgovornom javnom upravom.

*S poštovanjem,
Ardijan Đini.*

Ko su članovi tima za socijalnu reviziju?

Članovi timova za socijalnu reviziju su pripadnici zajednice koji nemaju sukob interesa u odnosu na projekat. U timovima ne mogu biti zvaničnici institucije koji su direktno povezani sa projektom i procesom zvaničnog nadgledanja projekta.

PISMO TIMA ZA SOCIJALNU REVIZIJU U OPŠTINI ĐAKOVICA

Socijalna revizija je nova inicijativa o kojoj smo čuli ranije, ali nismo imali nikakve informacije o njoj. Nakon obuke od strane BIRN-a i DEMOS-a, postalo je jasno koliko je socijalna revizija važna.

U projektu centra, prilagođavanje taktilne trake standardima je dobar primer kako angažovana i organizovana zajednica može poboljšati pristup za osobe sa ograničenim sposobnostima. Intervencija sprovedena putem Opštine Đakovica je bila efikasna.

Što se tiče projekta na putu "Pali borci", čini se da je socijalna revizija identifikovala značajne probleme koji možda nisu adekvatno procenjeni tokom faze planiranja. Nedostatak autobuskih stajališta i preveliki broj klupa primeri su planiranja koje bi trebalo poboljšati. Ova pitanja se mogu rešiti u saradnji sa Opštinom Đakovica i ugovorenim izvođačima kako bi se obezbedilo da infrastruktura bude funkcionalna i u interesu zajednice.

Smatramo da je socijalna revizija bila preko potrebna za poboljšanje cele zajednice i nadamo se da će ovaj proces nastaviti i u budućnosti, omogućavajući svim građanima da se direktno uključe u projekte koji se realizuju u njihovim naseljima ili opštinama.

Ponosni smo što je rad našeg tima imao uticaja i doprineo tome da se projekti koje smo pratili poboljšaju. Stoga, uvereni smo da će socijalna revizija podstaći veće i direktnije uključivanje građana u proces donošenja odluka, kao i povećanje transparentnosti i odgovornosti.

Co-funded by
the European Union

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss Agency for Development
and Cooperation SDC

Sweden
Sverige